СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 299. Джерзи Сіті, Н. Дж., Вівторок, 26 грудня, 1933. — VOL. XLI. No. 299. Jersey City, N. J., Tuesday, December 26, 1933. THREE CENTS

МОНЕТАРНЕ ЗАРЯДЖЕННЯ ПІДБИВАЄ ЦІНИ

ҐАЗЕТИ СУМНІВАЮТЬСЯ В КОРИСНІСТЬ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ.

ВАШИНГТОН. — Зарядження президента Рузвелта про монетизацію срібла мало вже той наслідок, що ціни на товари й на шери стали підноситися.

Позатим зарядження створило атмосферу непевности. Пішли ріжні чутки про дальші подібні зарядження, як, наприклад, про монетизацію міди. Далі виринає питання відношення між золотом і сріблом.

У своїх передовицях газети назагал сумніваються, чи зарядження про монетизацію срібла принесе користь торговлі.

ФІЛАДЕЛФІЙСЬКИЙ СТРАЙК НЕ МАЄ СПОДІВАНОЇ СИЛИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — На страйк візників вийшли 10,600 робітників.

Візники пекарень постановили відступити від страйку. Вони вважають себе зобовязаними постановами своєї умови з Краєвою Робітничою Радою. Провідники страйку згодилися на цей поступок юнії пекарських візників.

Краєва Робітнича Рада каже, що страйк не законний. Сенатор Вагнер заповідає відповідний внесок у конгресі для полагоджування подібних страйків.

ВЖЕ ПОГОДИЛИСЯ НА ПОДАТОК НА ТРУНКИ.

ВАШИНГТОН. — Комітет для приходів у палаті репрезентантів у конгресі уже згодився предложити конгресови внесок ухвалити податок на дестильовані напитки у висоті 2 долярів від гальона.

У цей спосіб уряд мав би дістати річного приходу 470 міліонів долярів.

Податок від пива має виносити 5 долярів від бочки.

Комітет ще не рішився, яке мито має бути встановлене на заграничні трунки.

ВІДВАЖНИЙ ЛЕТ БИРДА В НЕВІДОМІ ЗИМНІ КРАЇ.

„ДЖЕЙКОБ РУПЕРТ". — З корабля експедиції Бирда до південного бігуна подають, що Бирд задержав свій корабель, коли зпід бігуна наплили ґусті леди. Бирд приказав вертатись на отверті води, а самий вилетів літаком у невідомі підбігунові краї. Він полетів на полудне яких 350 миль, долетів до місця, до якого підбігуновий дослідник Кук дійшов у 1773 році, та вернувся назад до корабля по 4 годинах лету.

Летуни, Бирд та пільот Джун, переконалися, що перед ними нема суші та що леди не є такі густі, щоби здержали корабель.

БІЛИЙ ДІМ ЗАВАЛЕНИЙ ДАРУНКАМИ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дістав стільки різдвяних подарунків, що цілий Білий Дім просто ними завалений. Разом до пятниці наратовано 25,000 посилок. Ще ні один президент досі не мав стільки подарунків. Треба було наняти спеціяльний штаб робітників, щоби ці дарунки впорядкували, списали та написали подяку посилаючим.

ЮНІЇ ДОМАГАЮТЬСЯ ПОКАРАННЯ ФОРДА.

ВАШИНГТОН. — Уряд Американської Федерації Праці предложив Краєвій Робітничій Раді рапорт зі страйку робітників у фабриці Форда в Еджвотері, в стейті Ню Джерзі.

Рапорт закидає Фордови непослух приказам „Найри" та домагається покарання фабриканта. Звіт закидує Фордови спеціяльно виступ проти постанов закона, які надають робітникам право до колективної умови з підприємцями.

ОСУДЖУЮТЬ ЗАВЕДЕННЯ ДЛЯ СЛІПИХ ДІТЕЙ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Проти заведення для сліпих дітей у Сомит, Ню Джерзі, піднесено закиди, що заряд поводиться з дітьми жорстоко.

Зарядови закидають передовсім занадто остру дисципліну. Коли дитина не слухала зарядчики карали її зимним тушом. Деколи теж вязали їй руки. Заряд каже, що це тільки відорвані, а не правильні випадки.

Стейт Ню Джерзі думає завести слідство для розгляненння закидів, а стейт Ню Йорк забирає з заведення всі діти, віддані в його опіку.

ОФІЦІЯЛЬНИЙ ПОЧАТОК ЗИМИ.

ВАШИНГТОН. — Осінь скінчилась офіціяльно в пятницю, в 1 годині 58 минут рано. Зима почалася дуже лагідно. В околиці Ню Йорку температура в перший день зими була 10 степенів вища від пересічної температури на цей день.

Бюро погоди не робить великої надії на „біле Різдво".

ГЕНЕРАЛЬНА ЧИСТКА НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

З Москви наспіли вісти про нові подробиці чистки на совітській Україні. В наркомі освіти нібито викрили тайну організацію. Викинули з урядів та потягнули до відповідальности 2,000 Українців. З вищих шкіл і інститутів викинули 300 професорів та 200 урядовців. У господарських кооперативних установах усунено коло 3,000 українських націоналістів, котрі, будучи в комуністичній партії, будьтоби провадили „сепаратистичну" акцію. Постишев заповів, що будуть провадити дальше енергійно чистку між Українцями.

Коли так дальше будуть „чистити", то в компартії совітської України останиться тільки самі Косьори, Постишеви, Шелехеси, одним словом: чисті Москалі й Жиди.

ФАЛЬШИВИЙ ЛІКАР ОБІКРАВ ХОРОГО.

У Львові в трамваєвому возі занедужав нагло купець И. Манер. Хорому прийшов з „помічю" якийсь чоловік, котрий їхав теж трамваєм і представився, що є „лікар". Коли лікар попрощався з Манером і вискочив з трамваю, цей ствердив, що „лікар" витягнув йому портфель з більшою сумою грошей і золотий годинник.

ОБІЦЯНКИ ДРУГОЇ ПЯТИЛІТКИ.

В Совітах почалася кампанія за вибори на 17-тий зїзд компартії статтею в „Правді" про основні напрямні другої пятилітки, що має такі завдання: мають бути зліквідовані останки індивідуальної господарки; пятилітка передбачає трикратне збільшення товарів першої потреби та приготування достаточної скількости рільних продуктів. Особлившу увагу звернуть на комунікацію. „Правда" каже, що зїзд відбудеться в найсприятливіших умовинах, бо партія ще ніколи не була такою сильною, та взиває до боротьби з опозицією, перш усього правою опозицією Томського, Бухаріна й Рикова. На випадок війни Росія не буде її провадити на совітській території.

Як бачимо, „Правда" немало обіцює. Біда тільки, що кожний вже знає ціну таких обіцянок.

118 РОМАНІВ І ОДНА ЛЕҐАЛЬНА ДРУЖИНА.

В Москві відбулася розправа проти якогось торговельного агента, котрому акт обвинувачення закидував 118 романів, окрім леґальної дружини. Обвинувачений оправдувався, що з його фахом звязана вічна поїздка, яка й примушувала його до такої змінчивости в коханню, а дальше, що в кінці 119 його флірт закінчився всежтаки подружем, супроти якого він виконує належні обовязки. Суд вийшов однак з такого заложення, що наскільки кождий совітський горожанин хотів би крутити голову стільки жінкам нараз, то навіть у Совітах, де на подружні звязки і ріжні флірти дивляться крізь пальці, вийшов би такий балаган, що не можна би було проти цього в ніякий спосіб запобігти — і у висліді розправи присудив цього джиґуна на кількалітню тюрму.

ГРОШЕВІ І ПОДАТКОВІ НАДУЖИТТЯ АРХИЕПИСКОПА ОЛЕКСАНДРА.

Ще так недавно в пресі писалось про поліського архиепископа Олександра як про кандидата на становище голови православної церкви на місце митр. Дениса, якого нібито мали „уступити". Згадувалось про цього достойника православної церкви як того, що мав у певних рішаючих колах дуже добру опінію, як найбільш „пожондни", і його особа булаб найвідповіднішою на становище голови церкви в інтересах тих чинників. І ось як грім з ясного неба рознеслися поголоски про викриття величезних податкових надужить у поліській православній консисторії в Пінську, яких допустився той же архиепископ. Про це повідомляли польські часописи „Дзєнь Добри" і „Експрес Полескі". Як подають згадані часописи, виявлено, що арх. Олександер допустився протягом 10 літ величезних податкових надужить, що сягають понад 300 тисяч зл. Справа ця знайде свій епільоґ у суді і, як твердять, для недавнього кандидата на голову православної церкви скінчиться дуже неприємно. Можна сподіватися, що згаданий достойник не лише не буде митрополитом, а змушений буде уступити зі свого теперішнього становища.

ПО 50 ЛІТАХ ДОЧЕКАВСЯ НАГОРОДИ.

В норвезькому місті Ставангар живе старий сідоголовий бувший моряк Олаф Вікорен, який одержав цими днями зовсім несподівано чек на 10,000 норвезьких корон. Згаданий чек переслав йому наслідник норвезького престола, князь Олаф. В листі, долученім до чека, князь пише, що минулого року на перегонах яхтів у фйорді Осльо пізнав якогось англійського багатія, Тому Дейвіса, якому Вікорен вратував підчас бурі життя ще в 1883 р. Дейвіс не міг довідатися довгий час, як називається цей моряк, а що тепер йому відоме вже назвище свого „спасителя", отже він, хоч і спізнено, бо по 50 літах — але всеж таки пересилає йому нагороду.

ЯЗВА ЩУРІВ НА ПОЛІССЮ.

В останніх місяцях багато околиць Полісся навістила язва водних щурів. Щурі нищать масово зимові засіви, а передовсім винищують молодий нарибок. На терені лунинецького повіту переведено масове винищування цих шкідників, які наслідком осінної повені перенеслися на поля й сіножаття, що положені навіть вище. В чотирох тільки громадах згаданого повіту підчас триденної акції винищування цієї язви вбито коло 17,000 штук.

ОРИҐІНАЛЬНИЙ ДІТОЧИЙ КОНКУРС.

Наскільки йде про те, хто є країною рекордів, то без сумніву можна признати, що не Америка, тільки Австралія. В Австралії відбуваються навіть чудернацькі рекорди, як рекорд між дроворубами, їдунами, замітачами вулиць і т.п. Недавно на одному діточому святі в Сіднеї переведено ще один такий смішний рекорд, а саме, 200 дітям роздано по маленькій пляшині малинового соку, який треба було випити наперстком, не розливши при тому ані одної капелі. Рекорд у цих ексцентричних змаганнях здобула якась 12-літня Ельза Клярк, котра одержала в нагороду дуже гарний грамофон. Дівчині цій зроблено теж з того приводу велику овацію.

НАСЛІДКИ „КОНКУРЕНЦІЇ".

Дня 27. листопада ц. р. пополудні впав до українського похоронного заведення „Харіс" (Львів, вул. Корнияктів ч. 3) якийсь чоловік і почав бити приявних там членів управи заведення. Дир. Михайлови Гальчакови розбив сильно голову якимсь залізним ломом, так, що він упав на землю і втратив притомність. Зьвергий напасник кинувся й побив урядовця Дмитра Сачинського та почав вибивати вікна. На крик нападених надбігла поліція й арештувала злочинця. Він називається Йосиф Мартин і на поліції відомий як злодій і авантурник. „Харіс" підозріває, що згаданого бандита післало одно польське похоронне заведення, яке від довшого часу веде конкуренційну боротьбу, не перебираючи у засобах навіть того роду, який ми вище описали.

ЯК НОРВЕЗЬКИЙ КОРОЛЬ ВИГРАВ НА ЛЬОТЕРІЇ СИР.

Король Норвегії, Гакон, відвідав недавно тому виставу молочарських виробів в Осльо. Підчас оглядання вистави приступила до нього одна комітетова й просила, щоби король купив один льотерійний льос. Король купив льос, а оглядаючи дальше виставу, зовсім забув про те, що він має льотерійний льос. В одній хвилині приступив до короля його адютант і, приложивши долоню до козирка, заявив: „Ваше королівське величество виграли великий льос". — „Щож таке?" — „Три кільограми сира". Король Гакон був захоплений.

НОВА ПАЛЕСТИНСЬКА РАСА.

Англійський археольоґічний інститут у Єрусалимі відкрив в одній печері гірського пасма Кармелю в Палестині кілька кістяків невідомої досі раси людей, що жили там біля 25,000 літ тому, ще при кінці ледової доби.

Спершу знайшли один діточий череп, а потім ще девять цілих кістяків дорослих людей, які відвезли до Лондону для наукового проєлідження. До того треба насамперед добре намозолитися, щоби при помочі автоматичних сверлів очистити їх з грубої верстви вапна, яке протягом довгих тисяч літ зліпило цілу ґрупу небіжчиків в одну тверду масу. Щойно після того возьмуться до праці лікарі й антропольоґи лондонського університету, щоби докладно вивчити цю нову расу, яку покищо назвали „палестинським чоловіком".

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ ВЯЖЕ РОСІЮ З ПОЛЬЩЕЮ, КАЖЕ ПОЛЬСЬКА ҐАЗЕТА

ВАРШАВА (Польща). — „Газета Варшавска" з 5 грудня в статті „Росія й Україна" пише між іншим ось що:

„Згадані факти заслугують на увагу. Вони кажуть, що совітська центральна влада стоїть твердо на сторожі єдности Росії, що бореться й безоглядно буде боротися з усяким діланням, яке зміряє до усамостійнення України. Большевицький уряд у цьому нічим не ріжниться від царського, бо стоїть — подібно як царський уряд — на сторожі російських інтересів. Без України нема й не може бути могутньої Росії, як цілости, бо Україна — це великі мінеральні багатства, високо урожайна земля, доступ до Чорного моря й кавказька нафта. Без України Росія спадає кілька віків взад — до величини московського князівства. Значіння України для Росії можна порівнати зі значінням Поморя для Польщі. Справа України є теж головною причиною російсько-німецьких непорозумінь. Відомо, що Гітлер і його експерт у закордонних справах, Розенберг, є приклонниками незалежности України і це має більшу вагу для Москви, ніж „фашизм" німецького уряду. Бо фашизм не перешкаджає Літвінову говорити з Мусолінієм. В міжнародних відносинах рішаються „державні інтереси в світовій площині". Вони теж рішають відношення Росії до Німеччини".

Свою статтю закінчує „Газета Варшавська" так: „Те, що доходить до нас про акцію московського уряду на Україні, підтверджує в цілости наші погляди на значіння України для Росії, на конечність російської політики, вкінці на те, що українське питання вяже Росію з Польщею і відділює її від Німеччини".

СЕЛЯНИ НА УКРАЇНІ НЕ МАЮТЬ ВЖЕ ТЕПЕР ЗБІЖА.

ВАРШАВА. — Кореспондент „Газети Польскої" доносить з України, що по багатьох українських селах селяни вже тепер без збіжа.

ОГОЛОСИЛИ ЗЇЗД КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ (КПУ).

ХАРКІВ (Радянська Україна).—В „Правді" проголошено 12-тий зїзд КПУ, який розпічне наради дня 18 січня 1934. Головну ролю гратиме там Косіор.

БЕЗБОЖНИКИ ПРИ ПРАЦІ.

МОСКВА (Росія). — Зприводу Різдва „Ліґа безбожників" розпочала більшу активність. На самі свята побільшено роботи, заряджено ріжні мітінґи, вистави, а також заряджено наради Всесоюзного Центрального Виконавчого Комітету. Все це зроблено на те, щоби відвернути увагу населення від свят.

ЯПОНЦІ АЖ ЗАХОДЯТЬСЯ ВІД РАДОСТИ.

ТОКІО (Японія). — В цілій Японії панує надзвичайна радість, бо народився наступник престола, котрий, якщо дожиє свого віку, буде 125 цісарем, нащадком у прямій лінії від самої богині сонця, як розповідається у японських легендах.

В Японії цісар є не тільки головою держави, але й головою кождої японської родини. Супроти того народження наслідника престола стало родинним святом Японців. Дотепер японська цісарева мала чотири дівчата, з яких три жиють досі. А тепер породила наслідника престола. Жінки не допущені в Японії до наслідства трону. Народження сина вважають Японці божим благословенством. Тому і з того боку радіють, бо надіються ліпших часів.

БИРД В АНТАРКТИЦІ.

АНТАРКТИКА. — Заступник адмірала, Ричард Бирд, вже опинився зі своєю експедицією недалеко полудневого бігуна. Тепер розслідкує територію, досі незнану. Вилітає з корабля, що кружляє серед ледів, і з літака обсервує підбігунову полосу.

„СОЦІЯЛІСТИЧНЕ МІСТО".

МОСКВА. — В совітських газетах описується відносини в Магнітогорську, залізнім центрі Уралу, побудованім Совітами. Місто це називають Совіти „Ґігантичним Соціялістичним Містом". Має воно двіста трицять тисяч мешканців. Але життеві відносини там прямо розпучливі. Місто занимає яких сім квадратових миль. А яких 100,000 робітників, котрі працюють, мусять вертатися з залізних заводів пішки серед лютої зими. Бо є всього в місті два омнибуси, але це одинокі комунікаційні середники, які служать для довозу живности. А як місто заосмотрене ріжними артикулами конечної потреби, то видно по тім, що один кусень мила припадає на чверть року на 15 осіб. Ось так описує життя в „соціялістичнім місті" сама большевицька газета.

ВОРОГ, А ПО СМЕРТИ ПРИЯТЕЛЬ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Померший Далай Лама був ворогом Китаю, але по його смерти китайський національний уряд назвав його великим мудрцем.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОВКОЛА НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ

В центрі европейської міжнародньої політики стоїть тепер Німеччина. Гітлер є зручним політиком. Заскакує навіть Францію і ставить справу розвязки німецько-французького конфлікту в такий спосіб, який вводить у зчудування навіть найбільших його ворогів. Бо от по всіх своїх демаґоґічних зазивах з часу, коли доходив до влади, він зачинає тепер ставити справу надзвичайно реально. Йде на негайні політичні здобутки. А таким здобутком уважає негайне звільнення долини Сари, яка є у французькім заряді, а далі збільшення військової сили. За те все Німеччина годиться відплатитись Франції, а крім того заключити з нею 10-літній договір про ненапад.

Сарська область має і для Франції велике значіння, бо звідтам догуває вона вуголь. Там має відбутися в 1935 р. плебісцит, який вирішить її дальшу судьбу. Нема сумніву, що населення заявиться за поворот до Німеччини. І вже з того боку можна би Франції згодитися, щоби віддати Німеччині ту область добровільно, без голосування, і негайно.

Не відграє тут ніякої особлившої ваги і грошева втрата, яку мала би Франція, коли би віддала Сарську область ужн тепер. Бо Німеччина готова кождої хвилі їй за це заплатити. І не вірить Франція в те, що сама підносить: що ще не знати, як випаде плебісцит, бо нібито велика частина населення Сари є проти режіму Гітлера, а друга частина знає, що Сарська область залежна промислово від французької Льотаринґії, де є залізні заводи, які спотребовують вуголь. Значиться, що нібито інтереси економічні країни можуть заважити і Сарська область готова навіть при плебісциті заявитися за дальше співжиття з Францією. Підноситься теж те, що Гітлерови так спішно з негайним відступленням Сагарської долини Німеччині без плебісциту, бо Німеччина не є певна, як випаде плебісцит.

Та все те справи не вияснює, бо її сук лежить деінде. Негайне відступлення Сарської области означає знехтування Верзайського договору. А про це Гітлерови йде тепер у першу чергу. І тому він заходиться біля цеї справи дуже обережно й дипльоматично. Завдає Верзайському договорови удар у такий спосіб, що Франції дуже важко відмовитися від приняття Гітлерових пропозицій. Є це надзвичайно тонка дипльоматична гра, яка потягне за собою наслідки історичної ваги.

СПІВПРАЦЯ ОБЄДНАННЯ З ІНШИМИ ОРҐАНІЗАЦІЯМИ

(Реферат д-ра Л. Мишуги, виголошений на Шестім Конґресі Обєднання).

Кождий новий рік істнування української іміґрації в Америці переконує нас, не на словах, не тільки у мріях, але на ділі, що перед нами, себто перед іміґрацією, є велике поле всіляких можливостей, які можуть здійснитись і принести велику допомогу визвольним змаганням українського народу, які можуть піднести українське імя і які можуть вложити великі скарби в духову українську скарбницю.

Стара іміґрація тих можливостей вже не досягне. Одначе вона може положити трівкі основи під ті можливости, які виконає чи виконають ті покоління, що народяться і будуть виховані на американській землі.

Оті можливости, ота велика ідея, що діти нашої старої іміґрації будуть продовжати нашу працю, її удосконалювати і здійсняти те, чого ми не змогли доконати, повинна заставити українську іміґрацію в Америці серіозніше подумати над **пляновістю нашої народньої праці в Америці.** Особливо повинна про це подумати та частина старшої іміґрації, яка держить у своїх руках наші центральні установи і пресу. Бо саме вона є відповідальна за те, що **найважніші громадські справи не знаходять у нас такої розвязки, якої вимагає інтерес іміґрації й нації.** Вона прямо мовчанкою збуває ті пекучі справи.

А якжеж можна називати себе провідними інституціями і провідною пресою, а не старатися вести? Як може хто знати, що ті інституції у своїх провідних частинах думають, коли вони не обговорюють ні на своїх нарадах ні в пресі тих пекучих питань, які стоять перед провідною частиною американської іміґрації.

Забудьмо за те, що зі старою іміґрацією кінчиться Україна в Америці, як це звикли ми донедавна говорити. Це прямо сором, що ми, не давши нашому молодому поколінню доброї української книжки, доброї школи і доброго вчителя, махаємо дуже часто на нього рукою за те, що воно не хоче ходити до нашої школи, чи на наші представлення, чи не хоче слухати наших промов. Зате краще буде, коли ми ствердимо правду, що наша молодь, хоч вихована в українськім розумінню прямо безпросвітно, таки щиро береться тепер доповняти українське знання, і щиро й завзято береться боронити українське імя, та видвигати українську штуку, а попри те пропаґувати в Америці справу визволення українського народу зпід окупантів.

А ствердивши це, берімся направити те лихо, яке спиняє розвій нашої іміґрації.

Що нас ділить? Нас, стару іміґрацію, зглядно її провід? Які особисті амбіції можуть ще мати провідники старої іміґрації? Який це інтерес наших головних орґанізацій може бути такий важний, що може їм давати право далі стояти осторонь, далі себе виминати і далі не почуватися до обовязку знайти спільну мову для спільних справ нашої іміґрації?

Думаю, що коли ми поставимо справу чисто ідейно, коли матимемо перед очима нашу молодь і ті можливости, які стоять перед нею, і наші зобовязання супроти трагічного положення нашого рідного краю, то прийдемо до заключення, що мусимо знайти спільну плятформу, яка уможливила би нам співпрацю біля виконання певної програми праці нашої іміґрації.

Вже на Першім Конґресі Обєднання, ще в 1922 році, піднесено справу Людового Університету. На тім конґресі перейшла резолюція в справі скликання Просвітнього Зїзду з фахових сил, на якім обговоренoб, чи може принято би плян реформи народніх шкіл в Америці.

Питаємо: **Чому до цього не прийшло?** Бо ніхто з провідних чинників нашої іміґрації навіть не зацікавився цею справою. А чейже якби ми були зложили фонди хочби на один чи два людові університети, скажім один у Ню Йорку, а другий у Шікаґо, скільки то можна би було до цього часу підховати з молоді університетської, чи іншої молоді, нових сил, нових українських народніх робітників? Чиж тільки в Канаді можуть мати Українці свої **Інститути чи Бурси,** а ми не спосібні щось подібного створити? А принаймні пробувати створити? І мати змогу виховати нових провідників, а старшим духовим робітникам залишити для праці те поле, до якого вони звикли і до чого вони підготовані.

В тім самім часі піднесло Обєднання справу заложення **Українського Національного Банку** в Америці. Правда, справа це скомплікована й нелегка. Алеж мовчки чи ґлузуванням її теж збувати не можна. Цеж пропозиція, яка можлива до переведення тільки при тісній кооперації. Тут же можна знайти спільну мову і можна спільно рішити: приняти її, або відкинути. Адже і на фінансовім полі треба щось нового придумати. Не можнаж сидіти десятки літ на запомогових орґанізаціях, не додавши до них ніяких інших фінансових інституцій і не відчинивши тим робом місця для нових молодих сил у нових українських економічних центрах.

А скільки то було виголошено вже рефератів про творення **українських кольоній в Америці.** Обєднання зібрало певні дати, вказало на деякі можливости. А чи наші провідні орґанізації, преса чи навіть видніші діячі відозвалися на ту справу? Її можна вважати невідповідною, але треба погодитися з тим, що інші народи в Америці навіть тепер такі кольонії творять, а разом з ними творять нові національні осередки. Це теж справа, яка повинна бути обговорена спільно й спільно вирішена. І не так важко було би зговоритися щодо неї. І зацікавити нею навіть американський уряд, який попирає хліборобську кольонізацію. Тільки треба відозватися на те, що Обєднання предложило під загальну дискусію.

Берім тепер справу **Українського Пресового Бюра.** Не менше й не більше, а яких десяток разів порушувало Обєднання цю справу. Вже на Першім Конґресі Обєднання, дня 26. жовтня 1922 року, запала ухвала в справі оснування Українського Пресового Бюра в Америці. І певно, що справа виглядала би сьогодні цілком інакше, як би інші орґанізації, а головно провідні, були хоч забрали голос щодо цього, та як би не збували її мовчанкою і наші провідні люди. Цеж справа, яка вимагає фінансів, і то постійних, не таких, що залежні тільки від жертв, які можуть прийти, або ні. Цеж справа, яка вимагає ширшого обговорення щодо пляну праці бюра, його характеру. А й особи, які працювали би в такім бюрі, річ важна, а до того така, яка, як це в нас буває, може бути рішаючим про судьбу такого бюра. Значить і тут Обєднання мусіло ждати на відгук з боку інших установ, бо саме ще одного тягару, і то такого великого, перебрати не в силі.

Знову тепер стала актуальною справа скликання Всеукраїнського Конґресу в Европі, а з тим і справа **одного всеукраїнського проводу.** Скільки то вже не написано в старім краю про ту справу! Підносяться ріжні думки, сумніви.

Одні заповідають Всеукраїнському Конґресови, колиб він і зійшовся, відразу невдачу, а більшість твердить, що інтерес нації вимагає, щоби такий Конґрес відбувся, та щоби був вибраний на іміґрації в Европі Всеукраїнський Провід. Для нас з Обєднання ця справа не нова. Вона вже була піднесена на Другім Всеукраїнськім Конґресі, в 1923 році. Вже тоді Конґрес заявився за те, що інтерес нації вимагає обєднання всіх національно-державницьких сил і створення поза рідним краєм закордонного українського центру, який займався би пропаґандистичною акцією.

В комунікаті Обєднання ч. 3. з 1924 року читаємо в справі скликання в Европі Всеукраїнського Конґресу в ціли створення одного центру для всіх українських земель, що ту справу узнано за пекучу, бо „створення такого центра скріпило би наші національні сили, піднесло би наш авторитет та приспішило би визволення українських земель зпід ворожих окупацій".

Одначе Обєднання узнало ту справу за таку важну і трудну, що не важилось братися за дальші кроки, заки щодо цього не вискажеться старий край і іміґрація. І тому візвало у своїм комунікаті українське громадянство Америки, Канади, Бразилії й рідного краю висказати свою думку відносно потреби скликання такого Всеукраїнього Конґресу і створення такого центру.

Супроти того, що й та справа не викликала тут в Америці більшого зацікавлення, ні теж у краю, її відложено. По 9 роках вона відживає в краю і на европейській іміґрації. Обєднання сказало щодо цього своє слово й скаже ще й тим разом у відповідній резолюції. Але разом з тим стверджує, що й тут мусить бути знайдена **спільна мова цілої нашої іміґрації.**

А тепер берім **культурну роботу** в Америці. Чи може її виконати одна орґанізація? А як би навіть так було, що досі цей тягар спочивав на одиницях, то чи має так далі бути? Чи має кожда орґанізація на свою руку видавати книжки в справі пропаґанди, чи видавати українську історію по анґлійськи, думати про переклади творів українських письменників і т. п. Чи може краще зійтися принаймні головним орґанізаціям, принаймні культурним робітникам і обдумати один плян, розділити роботу і працювати кождому на іншій ділянці та довести до того, щоби сума тої спільно обдуманої й розділеної культурної праці підносила українську культуру в Америці, надавала більшого змісту нашому життю, та була для молодого покоління приміром, як ведеться народню роботу розумно, культурно й по джентельменськи.

Не є моєю ціллю вичисляти цілу низку ріжних справ, щодо яких можна знайти спільну мову навіть між такими одиницями, які ріжняться між собою у політичних поглядах чи релігійних. Таксамо й орґанізації можуть тут порозумітися. До цього треба тільки виказати добру волю й охоту до порозуміння, та мати дійсний інтерес до громадських справ. З боку Обєднання можна сміло заявити те, що Обєднання є згідне працювати у всіх тих і їм подібних справах разом з іншими українськими орґанізаціями. Бо Обєднання завжди було, є і буде при тій народній праці, яка є подиктована народнім добром і спільним нашим національним ідеалом.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ВОЛІЮТЬ ЗЛОМАННЯ ДОГОВОРУ НІЖ ЙОГО ЗМІНУ.

Німецький уряд пропонує Франції змінити Верзайський договір та дозволити Німеччині брати кождого року більше число людей до сталої армії.

Французи, як видно з ґазет, не хочуть дозволити на це, хоч вони закидують Німеччині ломання договору через тайне орґанізування армії. Виходить, що Франція воліє, щоб Німеччина ломала закони, ніж мала би поступати по закону.

Зовсім як у приватних справах, коли родичі, стоячи твердо на своїй владі, обмежують волю дитини і заставляють її виломлюватися зпід їх волі крадьком.

ДЕ ІДІОТИ, А ДЕ ПОЛІТИЧНІ ПРОТИВНИКИ?

Німецький уряд пропонує стерилізувати (обезплоднювати) ідіотів, щоби вони не множилися.

Протест католицької церкви проти цього проєкту звертає увагу на арґументи проти стерилізації.

Уряд виробив подрібний плян, при помочі котрого мається викривати ідіотів, які мають бути стерилізовані. Частина цього пляну складається з відповідних допитів. Між питаннями є теж питання політичної натури, наприклад питання: яку державу маємо ми нині? Не треба мати дуже живої уяви, щоби додуматися, що такого питання можна вживати до „роблення" ідіотами людей противних політичних поглядів.

„ІДІОТИ" І „НЕБАЖАНІ".

Щось подібного було в Злучених Державах. Іміґраційний закон приказував виключати від права іміґрації людей, котрі легко могли би впасти тягаром на публичне удержання. Щоби відкрити, хто саме може стати таким небажаним мешканцем, уживано ріжних допитів. Між питаннями були питання, на які може не відповілиб і самі допитуючі, якби їм хтось таке питання поставив.

Хто хоче пса вдарити, то бука знайде.

РОЗПРОДУЮТЬ МУЗЕЇ.

Анґлійський уряд купує один зі славних рукописів Біблії, так званий „кодекс синаітікус". Продає його большевицький уряд.

Видно, сильно потребує грошей, коли розпродує музеї.

АМЕРИКАНЕЦЬ, ЧИ МОСКАЛЬ?

Міхаїл Осетинський, 55-літній фармер коло Сан Франсіско, вбив Джана Уґольнікова, коли цей занадто настирливо добивався сплати позички на фарму. Вбивник опісля відібрав собі життя.

У полищеній записці цей убивник і самовбивник пише про себе: „Я все був добрим Американцем і всіх сил докладав, щоби платити свої довги".

Та донесення до американських ґазет кажуть, що він є Росіянин.

Якби він доконав був якогось геройського діла, то міг би був називати себе Росіянином, а американські ґазети назвали би його Американцем. Зовсім так, як це роблять московські й польські ґазети з Українцями: як Українець зробить щось доброго, Москалі кажуть, що це „русскій", Поляки, що це Поляк. Як Українець зробить щось негарного, Москалі кажуть, що це Поляк, а Поляки кажуть, що це Русін, або Москаль.

ПРАКТИЧНО ДОКАЗУЄ РІВНІСТЬ.

У Монтевідео жінки домагаються міжнародньої угоди про свою рівноправність. У медичній школі медицини при Єйльськім університеті, в Ню Гейвен, Конетикот, студентка дістає першу нагороду за науку.

Стур Ґустав.

ЯК КЕЛЬСОН ВІДДАЛА СВОЮ ДОЧКУ

— Таж іще трохи почекайте. Я... я — не можу взагалі заперечити...

— Що я вас... що мене любите, Так, я це вже давно знав! — сказав, обняв її та поцілував.

І так тут сиділи та говорили собі цікаві дурниці, як усі залюблені, аж поки не прийшов час іти до дому.

Заручини, щоправда, не мали зараз оголосити, одначе Енґебретсенови зрадили цю тайну. Мав бути наче післанцем кохання. Великий торговельник не смів нічого й здогадуватися, бо певно станув би на дорозі такій партії, а пані Енґебретсенова вже взагалі ні, бо вона була така страшно строга, це всі знали.

Та вона спостерегла скоро, що з тими обоїма щось не теє.

— Чого сюди забігає що дня той Торстенів хлопець? — спиталася.

— Купує циґара, — сказав Енґебретсен.

— Е що, — сказала Енґебретсенова — чейже не схочеш вмовити в себе, що поважний чоловік курить наші циґара?

В тій хвилині ввійшов у крамницю Петро. Як побачив паню Енґебретсенову, збентежився, одначе зараз отямився.

— Прошу дати пів тузина циґар!

— Прошу. А одно таки собі зараз закурите? — сказала пані Енґебретсенова з діявольською ввічливістю.

— Не вяжіться ні трохи! — і простягнула йому під ніс сірник так, що вдихнув увесь сірково-фосфоровий запах.

— Гарна погода! — сказав він і закурив.

— Чудова! — відповіла Енґебретсенова, сіла собі на прилавок і стала балакати про вітер і погоду та про все можливе. Молодий Торесен кашляв і проклинав її в душі всіми чортами.

Вкінці мати встала й почала щось нишпорити у шуфляді. Петро вихіснував цю нагоду встромив Енґебретсенови в руку записочку та зник.

— Покажи мені цей лист! — сказала нараз його жінка.

— Який лист?

— Не вдавай дурного та не говори неправди в живі очі!

Енґебретсен хоч-не-хоч витягнув малесенький, рожевий, пахучий листочок.

Мати перечитала адресу.

— Ну й добре, таж я так і думала собі. Візьми собі той лист і дай його Малі, одначе ні словечком не згадуй, що я бачила. Якби ти зважився сказати, то — та ти знаєш мене, Енґебретсене!

Енґебретсен дав Амалії лист, а був доволі обережний, що мовчав, бо боявся, що мати насварить за це на дочку.

Амалія дріжучи отворила лист.

З рожевого тла слова, виписані гарним письмом, благали, щоби визначила любому стрічу.

Небаром після того ввійшла в кімнату мати.

— Нині пополудні ти дійсно повинна би відвідати паню Веркову, мамусю, таж ти там могла би піти на каву.

— Гадаєш, що так, дитинко? Я також так думаю, що треба би піти.

Енґебретсенова зодяглася тай пішла. Зараз потім сидів Петро Торесен з Амалією за гарно застеленим столом, пив каву з порцелянового горнятка, а кохання з її уст.

Енґебретсен відійшов і радів щастям молодих. Колиж радість дійшла до самого вершка, станула нараз перед ними пані Енґебрестсенова. Ввійшла кухонними дверима, з лицем темно-рожевим, як ця рожа на її капелюсі, а її великі ковтки тряслися з люти.

Амалія поблідла. Петро втратив притомність.

— Ти вже вернулася? — пролепетала Амалія.

— Тут товариство, як бачу.

— Так, — відповів Петро та встав зовсім спокійно — зрештою можемо це сказати й зараз. Я й Амалія, ми саме заручились.

— Так? — А мене, правда, не треба питатися?

— О, самособою, мусимо. Петро хотів говорити з тобою вже сьогодні вечером.

— А великий торговельник?

— Тато ще про те не знає

— Так, я так могла й подумати собі.

— Одначе мусить довідатися це якнайскорше.

— Добре, одначе я думав собі, що воно ще покищо могло остатись в тайні.

— Я не люблю тайних заручин. Таж ви не потребуєте на ніщо чекати. Ви доволі багаті, щоби могли кожної хвилини оженитись, а Амалина виправа також приготована.

— Одначе я боюся, що тато так скоро не згодиться.

— Щодо цього будьте зовсім спокійні; я з ним уже поговорю; таж ми старі знайомі.

Хвилинку сиділи тихо, потім пані Енґебретсенова встала.

— Так ходіть, пане Торесене. Підемо нагору та попросимо згоди у вашого батечка.

І пані Енгебретсенова взяла Торесена молодшого кріпко за руку та потягла його за собою сходами вгору. Петро дав себе вести на-пів без волі. Він, щоправда, любив Амалію і його бавило відгравати ролю нареченого такої гарненької дівчини, одначе оженитися з нею направду та дістати такого тестя й тещу — цеж будь що будь було грізне. Вже на саму думку про те кров напливала йому до лиця.

Одначе пані Енґебретсенова „сильно" задзвонила. Служниця перелякана відчинила.

(Кінець буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РІЧНИЦЯ СМЕРТИ ДМИТРА ДАНИЛИШИНА І ВАСИЛЯ БІЛАСА.

Отсе минув рік, як дня 23. грудня 1932 р. у Львові ранні ранком повісили Ляхи двох молодих боевиків: Дмитра Данилишина і Василя Біласа, засуджених ляцьким судом на смерть за те, що карно, весело і всежертвенно сповнили дня 30 листопада 1932 в Городку Ягайлонському наказ їх революційної організації. Хто вони?

Дмитро Данилишин з Трускавця, літ 24, шевський челядник, невченний хлопець з простолюддя, якого освіта—всього три кляси найнижчої народньої школи.

Бідолашні дні життя його проминули на твердому стільці за шевським столиком зі шилом і дратвою між шкірами і старою обувою. І з таких то закутин і глуші вийшли на сцену великої національної трагедії Дмитро Данилишин і його трускавецький співкраян Василь Білас, теж бідак із простолюддя. Правда, в нього шкільна освіта дещо краща, бо скінчив сім кляс народньої школи. З причини бідноти мусів школу залишити і став служити в крамниці. І так Василь Білас, маючи 21 рік життя, був крамничним попихачем, а в останньому часі без роботи на ласці батьків у хаті. Якаж це мука сидіти українському безробітному в хаті, і тихо, щоби не стягнути на стурбоаній голови своїх родичів якого лиха. Та Білас не хоче сидіти тихо, проклинає ляцького наїзника і береться до боротьби з ним, та гине при тому в нерівному бою. І так пішли Данилышин і Білас за правду за Басарабовою, Пісецьким, Головінським і сотнями інших героїв. Діти не хотіли йти слідом старечих рабів, а волили згинути в боротьбі, ніж жити в неволі рабстві.

Нема вже наших братів Дмитра Данилишина і Вавиля Біласа між нами. Та остався живий між нами їх революційний дух, який житиме серед українського народу на віки. На їх зразках любови до своєї батьківщини будуть виховуватися будучі покоління нових українських революціонерів. Вони лишили нам кріваний заповіт, який глибоко записаний у наших серцях, а якого ніяка сила не зітре. Тож склонім голови перед їх тінями всі, що носимо українське імя. І віддаймо честь тим героям, що віддали свої буйні голови за Тебе, Народе. Шануючи їх заповіт, ідім їхніми слідами. Напружім свої сили, а ланцюхи неволі тріснуть та воскресне Україна на вістрях наших шабель.

Теер на рідній землі молоде українське покоління стає до боротьби в перших лавах. Воно горить стихійною жагою: вогнем спалити сором неволі і кровю змити всі зневаги. Лютують вороги, але дарма: море крови не згасить цієї юнацької жаги й пристрасти народньої стихії.

Бо нема на світі стриму тим, що йдуть назустріч волі.

Нема стриму тим, що вписали на своїм прапорі **„Воля або смерть"!** Нема стриму тим, що рішилися шляхами національної революції добути Самостійну Соборну Українську Державу.

Іван Миленький,
Шікаго, Ілл.

500 ФІЛЬВАРКІВ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

Кредитово-Земельне Товариство у Варшаві виставить десь в половині грудня ц. р. на ліцитацію коло 500 поміщицьких маєтків на терені, що обіймає її діяльність. Більша частина згаданих маєтків є на терені бувшої Конгресівки.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Протестаційний похід і віче.

Дня 12. листопада 1933 р. відбулася в Бостоні, Масс., величава маніфестація й віче при співучасти околичних місцевостей.

Перед маніфестацією большевицька голота сипала листами, щоби за всяку ціну заперестати протест проти червоних шакалів, а коли це не помогло, то червоні шарлатани видали відозву проти Комітету Обєднаних Товариств, називаючи їх кулаками, білогвардійцями, бувшими поміщиками і т. п. Коли Комітет Обєднаних Товариств зігнорував усі большевицькі напасти та постановив таки протестаційний похід з вічем відбути жидівські перекінчики, пейсаті і непейсаті, спровадили маленького Жидка, організатора тої голоти на нову Англію, котрій скликав червоних Жидів то наших кацапів на нараду. Розіслано листи, в яких грози... висадженням бомбою української галі та смертю о. Йосифови Желіхівському. Протестуючий Комітет узяв собі це за большевицькі жарти, однак бостонська поліція взяла це на серіо, та приготовилась взяти численну участь в обороні українського віча. Червоні ступайки думали, що заки похід прийде до галі, вони опанують галю, випруть з галі учасників походу, але комітет подбав про це, щоби галю отворити аж тоді, коли похід прийде перед галю.

Похід ішов цілу годину вулицями міста Бостону. Української демонстрації приглядались тисячі американської публики, як українська колюмна за колюмною ступали гордо за своїм синьо-жовтим прапором, неначе козаки у бій проти клятих ворогів, Москалів та Ляхів. На самому переді походу два хлопці в козацьких строях несли величавий лавровий вінець, увитий синьо-жовтими китайками з написом „На памятку замучених Українців червоними катами". Дві малі дівчинки асистували при вінці, несучи одна синю, друга жовту китайку, звисаючу з вінця. В поході приграгала славна банда міста Вунсакет, 16 відділу ОДВУ. За вінцем стали до походу три священики: о. Володимир Каськів з Вунсакет, о. Туринський з бостонської буковинської парохії та місцевий парох, о. Йосиф Желіхівський. За ними йшов комітет протестаційного віча, опісля прапори міста Бостону, Вунсакет та відділи ОДВУ з Тонтон, Масс., та Провіденс, потім слідували діти в українських строях, несучи великі прапори, американський і український, за ними місто Вунсакет, котре численно прибуло на віче, громада по громаді, як Тонтон, Масс., Провіденс, Р. Ай., Сейлем, Масс., Кромптон, Р. Ай., Манчестер, Н. Г., Сентрал Фолс, Р. Ай., та церковна громада буковинських Українців з Кеймбрідж, Масс., опісля бостонські товариства, котрі групуються при українській церкві. Похід відбувся якнайкраще, і червоні горлорізи, хотяй по вулицях скреготали зубами, то не мали відваги накинутись на похід. Бостонська поліція віддала всі услуги щоби задержати порядок на вулицях міста.

Коли похід прийшов перед галю віча, застав там повно Жидів та кацапів. Були наші славні з імени соціялісти та оборонці, котрі зі встиду спустили очи вниз, глядячи на величаву маніфестацію, котрій рідної України не мали попередно в Бостоні, а котру вони засуджували на повну невдачу.

Віче розпочалось коло 4 години зполудня. Величава галя „Мунісіпал Одіторіюм" виповнена по береги свідомими громадянами, котрі не жалували гроша ні труду, щоби заманіфестувати перед американським світом, що Україна жие, розвиваеться за щиро бажає своєї держави. Віче відкрив Американець п. Е. Соліван, взиваючи орхестру заграти американський гимн. Опісля в своїй промові предстaвив зібраним ціль протесту, і своїми горячими словами немов визвав громилів до дикого ричання, та крику. Громадянство заховувалося спокійно, а поліція витягала червоних з галі як щурів. По своїй промові п. Соліван представив предсідника Н. Давискибу, котрий по своїй короткій, а палкій промові представив головного бесідника, гр. Омеляна Ревюка. І коли бесідник представляв присутним голод на Україні, поліція змушена була по одному витягати комуністів зі салі й давати їм вільну їзду. Другий промовець, о. Володимир Каськів, взивав присутних до єдности та видержання в боротьбі за волю Неньки-України аж до повної побіди.

Збірку в галі перевели 10 дівчат в гарних українських строях. Збірка принесла $160. По збірці промовляв о. Йосиф Желіхівський, котрий у своїй промові перейшов трудноції комітету коло переведення протестаційного віча, котре випало так величаво на честь українського народу. Він взивав зібраних ігнорувати всі большевицькі погрози та працювати без упину для визволу України.

По тім відчитано резолюції, в українській та англійській мові, котрі принято одноголосно та вислано в приналежні місця. Віче закінчено відспіванням в асисті орхестри „Ще не вмерла Україна" та „Не пора".

Люди, підбадьорені на дусі, перейшли з міської галі на українську, де відбулось маленьке приняття для гостей.

Протестаційний к о м і т е т складає сердечну подяку в імени поневоленого українського народу громадянам з Вунсакет, Провіденс, Кромптон, Тонтон, Сентрал Фолс, Сеймем та Манчестер за прибуття на віче. Також щира подяка українській банді з Вунсакет, котрі працювали понад сили через місто Бостон та на вічу. Комітет також дякує всім українським патріотам міста Бостону, котрі зрозуміли високу ціль і вагу, та наперекір зарозумілих провідників, в котрих своє „я"вартніше понад Україну, стали в ряди, щоби рамя в рямя протестувати проти московської дичі на Україні. А вже сердечна подяка належиться Американцеви п. Е. Соліванови за його труд та працю коло віча, як за виєднання авдієнції у говернора стейту Массачусетс та вручення говернорови меморандуму в асисті 15 дівчат в українських строях та малого танцюриста Іванка Желіхівського. Говернор, вислухавши стоячи читання меморіялу, заявив, що це перший клич від Українців до говернора в його другій каденції як говернора, і що він у слушний час забере слово в обороні українського народу.

Ілія Чопик, Стефан Бойко, секретарі.

ЗАМЕРЗЛА З ЛЮБОВИ.

З Грацу повідомляють, що 30-літня вчителька тамошньої школи, Маргарета Баярді, пішла недалеко в гори і пропала без вістки. Після кількох днів знайшли її замерзлу туристи. В полишенім листі вона написала, що рішила відобрати собі життя, замерзаючи, з причини нещасної любови.

НАПАД БАНДИТІВ НА БАГАТОГО РАБІНА.

У Варшаві до мешкання рабіна Хаїма Айнгольда прийшли якісь два чоловіки буцімто на рабінський суд. У хвилині, коли рабін попросив їх до прийомної кімнати, опришки витягнули револьвери і, стероризувавши рабіна і цілу його родину, забрали 500 зл. готівкою, 35,000 зл. у векслях і дорогоцінности на суму 15,000 зл. Грабіжники втекли. Ведеться слідство.

ГРУПА ЛИТОВСЬКИХ ГРОМАДСЬКИХ ДІЯЧІВ З ФИЛАДЕЛФІЇ, ПА.

В стоячім ряді, перший зправа, це Казис Відікавсказ, котрий тепер обходить 30-літню річницю своєї громадської праці. Він є постійним дописувачем до литовських газет на Литві й тут в Америці, а в своїх дописах пише дуже часто про українське життя в Америці. Він теж дописує часто й до українських газет, подаючи новини з литовського життя. Є він одним з ініціяторів „Литовсько-українсько-білоруського Союза".

По середині в тім самім ряді, є п. Анганас Баніс, талановитий литовсько-американський співак, котрий співатиме в Ню Йорку в навечеря Нового Року з радіової стації W.O.R.

В першім ряді по середині сидить п. Петро Акірас-Бжіс, бувший старшина литовської армії, поет-літерат. Друга зправа (в першім ряді) сидить панна Аделя Смайлютіє, литовська малярка і різьбарка.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА"

103 АВЕНЮ А. НЮ ЙОРК

Того року через припинення програми на радіо звернено більше уваги на „мейл ордер бизнес". Зараз інші люди, інше відношення, інший світ. Пригадуються давні часи, початки бизнесу Січового Базару, а тепер Сурма.

Оголошування в газеті, розсилання катальогів, особиста переписка з ріжними покупцями, аматорами бизнесу.

Колись в кождій розкидці, в кождім катальогу, в кождім листі заохочувалося наших до бизнесу, до торговлі книжками, газетами, вишивками, взагалі всім, що носило український характер. Лише переглянути катальоги Січового Базару від 1918 року. „Агентура книжок, Випожичальня книжок, Агенти газет" і т. д. Навіть в тій цїли видано Торговельно-Просвітний Журнал під назвою „Базар". Ще сьогодня є одиниці, що свій успіх в торговлі завдячують поученням і заохоченням до бизнесу того журналу.

Подібні бизнеси як Січовий Базар в Ню Йорку були заложені такі склепи в Нюарку, в Пасейку, в Бетлеем, в Олифант, в Бофало, в Бінґгемтон, в Ботлер і др. Декотрі ще сьогодня істнують, другі заперті. Частина покинула оригінальний книжковий бизнес, а підчас прогибіції почали торгувати „муншайном", бо в тім був більший бизнес. В пошукуванню за більшим бизнесом стратили головний.

Найгірше відбилося це, що підстава безнесу: характер, слово, кредит з часом стратило своє значіння. „Не плачу, бо нема грошей, свій товар можете прийти і забрати, як сі так дуже боїте", а в той самий час, той, що це писав, купував за готівку третій чи четвертий дім. Відійшла охота посилати товар на кредит, за готівку або С.О.Д. брати не хотіли, бо то „пониження гонору". Стратили на тім найбільше українські видавці, письменники і взагалі українська культура. Бо колиб був авторітет, і кождого, котрий схибить, занедбає свої обовязки, можна було поставити на денне світло, щоб він знав, що то не є „гонор", що мені зробиш, „як сі боїш, то прийди та забери собі" (хоч все знищене). Тоді певно, що на більшу скалю можна розвинути книгарський бизнес, не лише давно, але і тепер. Малиб видавці поле збуту, письменники могли би продати свої твори. Більше писалиб і талан виробляввся би.

Тепер перед святами трошка більше звернено увагу в цю сторону, і можна завважити, що знову можна відновити той самий бизнес, знову тим самим способом з новими, не зіпсутими людьми. Правда, вже по більшій части треба по англійськи переписуватись, бо це вже Американці, але ще є поле на книжково-базарний бизнес через почту. Хто має охоту і волю, може його розвивати. Зробить життя, поширить книжки, послужить українській культурі і сам буде мати вдоволення, що свій час не стратив на марно. — М. С.

P. S. Ті стрічки написати піддав мені гадку лист від Галі Бойчук, молодої продавчині з Шамокін, Па. Вона з оголошення в Свободі спровадила собі від Сурми стінних календарів. Пише: „я не думала, що так скоро продам, тепер знов посилаю нове замовлення, а на другий рік то вже відразу за 5 долярів спроваджу". — Ґуд лок, Гелен! (Огол).

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

MOB OF REDS ATTACKS SOVIET PROTEST MARCH.

5,000 Ukrainians Battle Communists.

More than 100 persons were injured in a riot yesterday afternoon when a massed attack was launched by several hundred communists on a parade of 5,000 Ukrainians marching in West Madison street. Bricks, clubs, eggs, and other missils were rained on the marchers from the Hermitage avenue "L" station which bridges Madison street. Brass knuckles, blackjacks, fists, and rifle butts were used in the battde which was ended by arrival of a dozen squads of police.

Twenty persons from both sides were taken to the County and the Jefferson Park hospitals where they were treated for lacerations and bruises. Scores of others, less seriously hurt, were able to leave the scene unaided. All those who were treated at the hospital were later taken to the Warren avenue police station and charged with rioting.

Accuse Soviets of Atrocities.

The clash was precipitated by the "atrocity" charges made against soviet Russia by the Relief Committee for Starving Ukraine, which is sponsored by the United Ukrainian Organizations of Chicago.

The paraders, led by a company of Ukrainian siege guards, clad in khaki and carrying unloaded military rifles, were on their way to the Chicago Journeymen Plumbers' hall at 1340 West Washington boulevard. There a protest meeting was held after the riot, with an airing of the charges to which the communist sympathizers had objected.

"Climax of Human Misery."

The relief committee in its notice of the meeting stated:

"According to the information penetrating through the soviet borders, and coming from reliable sources, the situation there has reached the climax of human misery. Millions have died there this year of starvation or accompanying diseases, and more millions are sentenced to the same horrible death of starvation.

"This mass starvation in Ukraine was brought about by the soviet government purposely in retaliation for the Ukrainian attitude in resisting the forceful introduction of the communistic experiment in the land."

Pleas for Help Made.

American and Ukrainian speakers at the meeting termed the situation "unbearable" and made pleas for moral and material aid for Ukrainians living within the borders of soviet Russia.

The paraders were wearing the colorful peasant costumes of their home land when they congregated in front of St. Nicholas church at North Oakley boulevard and Rice street shortly before 2 o'clock. Mixing an evident feeling of festivity with the indignation proper to the occasion, the paraders marched south in Oakley boulevard to Madison street, and then turned east in Madison.

Police Guard Marchers.

Several motorcycle policemen sped up and down along the ranks. The procession was booed and shouted at from both sides of Madison street as it neared the elevated line tracks of the Humboldt Park branch which cross Madison street at about 1800 West. On the elevated station platform above the street about 200 persons were gathered.

Suddenly as the leaders of the parade passed beneath the "L" structure, hundreds of missiles were hurled down on them from above. The line came to a halt, as the hundreds of communist sympathizers on the sidewalks pitched into the paraders. The men among them fought back with willing vim.

About two-thirds of the paraders were women and children, who scrambled to get out of the range of flying brickbats. The paraders showed themselves in many instances prepared for what happened by whipping out blackjacks and brass knuckles to give even battle.

Police Squads Arrive.

In about ten minutes two squads arrived from the Warren avenue station, three from Des Plaines street, and seven from downtown. Mainly with the aid of the Ukrainian Siege Guards, who used clubbed rifles, police within five minutes routed the reds and quelled the fighting.

The victims taken to the Jefferson Park hospital were: Sam Bretz, 38 years old, 1330 North Talman avenue, a Russian who was armed with a blackjack; Sam Grosky, 51 years old, 1210 South Morgan street, a Ukrainian armed with brass knuckles; Alex Uriff, 1048 North Leavitt street; Luther Pierce, 37 years old, colored, 208 North Fairfield avenue; Mrs Fannie Tetrova, 40 years old, 1407 North California avenue, and Nick Kulishaka, 52 years old, 2635 W. 18th street.

Ukrainians predominated among the list of victims, although there were included several Reds of Russian nationality. All the prisoners were questioned last night regarding the background for the outbreak and the setup of their organizations.

Holdup Near Riot Scene.

While the policemen were quelling the riot a robber, holding his hand in his pocket as if concealing a revolver, held up a Standard Oil filling station at 1439 West Washington boulevard, a block from the disturbance. He obtained $15 from the attendant, Thomas O'Connor, 5461 West Washington Boulevard, and 8 cents from a customer, Gerald Long, 1334 West Madison street.

The robber locked both victims in a washroom and walked out, mingling with a policemen and rioters.

(Chicago Daily Tribune, Monday, Dec. 18, 1933).

50 WOUNDED IN WEST SIDE RIOT.

PARADERS ARE CLUBBED AND STONED BY MOB.

3,000 Ukrainians in Line as Protest Against Red Treatment; Leaders Seized.

Fifty persons were slugged or stabbed and a dozen men were seized by police yesterday when rioters, said to be Communists, attacked 3,000 members of Ukrainian national societies parading on W. Madison st. in protest against Russnian treatment of Ukrainians in the homeland.

A squad of police heading the parade were drawn into the fierce melee as close to 500 agitators set on the paraders, wielding clubs, knives loaded rubber hose, brass knuckles and gas pipe.

Fight Hand to Hand.

Wild disorder prevailed as the mob surged in a fierce hand-to hand struggle as bricks thrown into the parading column from the overhead structure of the elevated, crossing Madison st. at Hermitage ave., signaled the onslaught.

A radio call for reinforcements, sent out by Lieut. Philip Carroll, whose squad was cruising by when the riot broke out, brought ten men from each of eight West Side stations to the scene to beat back the Communists and seize their ringleaders.

Seize Two Leaders.

Some of the policemen directing the parade were handled severly by the attackers, but Sergt. John J. Coughlin and Patrolman Lyons Kelleher were able to seize two of the leaders whom they charged with heading the attack.

The prisoners were Sam Bretz, of 1330 N. Tolman ave., and Sam Krasky, 120 S. Morgan st. A dozen of their supporters were arrested and rushed to Warren av. station, while Desplaines st. police nabbed six more who led smaller fights which developed after the parade reassembled and continued.

Score Go To Hospital.

Twenty of the marchers and rioters were so severely injured that they were taken to the county hospital, while officers estimated that that at least thirty more had suffered various injuries but had fled and gone into hiding to avoid arrest.

The protest parade was called by the United Ukrainian organizations and assembled at the Ukrainian Catholic Church, Rice st. and Oakley blvd., proceeding south on Western ave. to Madison st. and then east toward the Journeymen Plumbers Hall at 1341 W. Washington blvd., where a demonstration was held latter.

Attacked from Ambush.

As the marchers approached the elevated, between Hermitage av. and Paulina st., the attackers, hidden in doorways and between buildings, surged out to beset them, aided by companions who threw missiles from the overhead structure.

Sergt. Coughlin, Patrolman Kelleher and and their squad companions, Policemen John Hartigan, Vincent Galeniski and Jury Vavra, were impotent to check the rioters, attacking in such heavy numbers.

The riot surged up and down the street, bitterly contested, while some of the paraders ran up the steps to the elevated platform and there engaged the alleged Communists who were pelting them with rocks and other objects.

Marchers Carry Rifles.

The paraders rallied around the marching body of twenty-five members of the Ukrainian Sitch, a drill and gymnastic organization, who were marching in uniform and carrying unloaded rifles.

Nicholas Moranetz, the drill captain, called on his men to club their weapons, and they were able to beat back the attackers.

Among the latter were a number of women, one of whom wielded a lenght of pipe wrapped in a handkerchief. She was disarmed by an officer, but broke away and made her escape.

Observing the riot was Francis Keating, a federal agent detailed to keep watch on Red activities. He asserted that federal action would be taken against the rioters.

Parade Combined.

After the attackers were forced to retreat, the parade reformed and continued to the union hall, where the meeting was held under the direction of Dr. A. Tarnowski, president of the united organizations.

Speakers charged that the Soviet government had reduced the Ukrainian homeland to a condition of starvation. This charge, according to police, incensed the attackers, who rioted in an effort to defeat the protest.

About 100 policemen were called to surround the hall during the meeting to prevent any further outbreak of trouble.

Treated in Hospital.

Among those treated at the county hospital were:

Mashman, Samuel, 1450 N. Leavitt st.; Mihalks, Harry, 9237 Kimbark ave.; Shramovich, William, 2643 W. 17th st.; Konop, David, 1410 W. Superior st.; Leuginch, Isadore, 823 N. Leavitt st.; Dubik, William, 733 N. Hoyne ave.; Seniov, Daniel, 1723 W. Erie st.; Leschew, Eli, 1305 18th ave., Hegewisch; Wiln, Mark, 2117 Stone st.; Tondy, John, 2618 Thomas st.; Shramovich, Paul, 2643 W. 17th st.; Masiewicz, William, 850 N. Campbell ave.; Shyan, Michael, 1929 W. Superior st.

(Chicago Herald and Examiner, Monday, Dec. 18, 1933).

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою).

(40)

Промова д-ра Степана Шухевича.

Білас і Данилишин.

Промовець пригадує, що був оборонцем пок. Данилишина. Для нього вже тоді справа мала два моменти: чи Дмитро Данилишин був виконавцем убивства, а друга справа — хто його до того вбивства штовхнув. Данилишин ніколи до вбивства не признався, мовчав. Обтяжують його вправді зізнання Василя Біласа і Мотики, але треба знати психіку співобвинувачених. Ніякий оборонець не може признати вини свого клієнта, якщо вона не є на 100 відс. доказана і як довго він сам перечить або мовчить. Про зізнання Данилишина перед суддею Скуржинським промовець завжди льояльно ставився до судових актів. І тому нині **не квестіонує факту участи Данилишина в убивстві пок. Голувка.** Бо оборона не хоче — як казав прокуратор — „затемнювати справи своєю обороною". Останні слова Данилишина були звернені до оборонця, але це тайна сповідника. Остається протокол п. Скуржинського.

Правда потрібна обом сторонам.

Однак не задля затемнювання справи, а саме для ствердження обєктивної правди, промовець стверджує, що **розправа таємної історії вбивства Голувка не вияснена.** Не відкидає ніяких концепцій і нічого напевно не твердить. Правда скоріше чи пізніше на яв вийде і тому ніхто нині не схоче її фальшувати. Правда є теж в інтересі не лише українським, але й польським.

Вартість зізнань Івахова.

Колиб промовець мав безпосередні інформації від ОУН, то цього не скривав би. Але їх не мав і не має і знає лише те, що було прилюдно зі сторони ОУН оголошене. Відомим є оголошений полк. Коновальцем перерив актів саботажів. Правда, свідок Івахів — уперше в цьому політ. процесі — закинув полк. Коновальцеви дволичність, але п. Івахову вірити теж не можна. Бо взагалі до зізнань п. Івахова треба ставитись з найбільшою резервою, тим більше, що чейже він закинув брехливість і п. Кухарському і п. Соханському, яким не вірити нема підстав. Коли приймаємо, що конспірація є підставою ОУН, то дволичність конспірації давно вже розвалилаб ту організацію. П. Івахів впевняв, що після інструкції про зупинення актів саботажів прийшла друга інструкція про дозвіл на деякі категорії саботажів і актів терору. Де є та інструкція? Якщо п. Івахова поінформував про це Барановський, то це така сама правда, як багато інших, ширених Барановським.

В усякому разі в даному випадку ані не вийшла від проводу ОУН думка ані апробата — це глибоке пересвідчення промовця. Однак в імя безоглядної правди промовець і цього не твердить рішучо, — дивується лише, чому без 100 відсоткових доказів твердить те п. Шурлей. Також — на думку промовця — від комуністів ідея того вбивства не вийшла. Не тому, що п. Івахів пояснював, що якась там ухвала московського конгресу заборонила акти саботажу і вбивства; бо чейже сам промовець боронив комуністів в одному процесі у Луцьку, де були саботажі і була „мокра робота" і всіх обвинувачених засудили.

ОУН і комуністи.

В дальшому промовець виказує, що поміж ОУН і комуністами нема спільних точок. Комуністи намагаються втиснутись до всіх можливих товариств і організацій, але це не є звязок. Твердити, що ріжні ідеольогічні українські групи, це „все одно" — це є найбільшим невіжеством в українських справах. Націоналісти нападали на консулят С. Р. С. Р. у Львові. Чому про цей факт не згадав п. прокуратор? Через неправду не можна дійти до правди.

(Далі буде).

ЗГЛАДИЛИ ЗІ СВІТА СВІДКА КРАДЕЖІ.

В селі Мала Мощаниця, здолбунівського пов., до комори Данила Карпюка закралися злодії й коли з награбованим збиралися уже тікати, зауважили 27-літню Євдоху Клин, яка саме біля тої хати переходила. Злодії кинулись на неї й так її покололи ножами, що вона по 4 годинах померла. Перед смертю нещасна жінка вишептала назвище Серафима Кислички, 25 літ, з сусіднього села як одного з напасників. Його тогож дня арештовано. Ведеться слідство, щоби викрити решту злочинців.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(11)

Як інші жінки побачили свою товаришку, що несла на плечах Тарзана, вони зараз підійшли до неї. Ні одна з них не видала з себе ні одного звука. Жінка йшла просто до своєї печери. Стиснувши сильно свою палку в руках, вона вимахувала нею направо й наліво, а її очи слідили на всі боки, дивлячись обережно за кождим кроком товаришок. Вона вже була близько своєї печері, коли одна з них підбігла й схопила за Тарзана.

Зі скорістю кітки жінка опустила свій тягар і, обернувшись блискавкою проти тамтої, замахнулася палкою. Сильний удар повалив на землю жінку, котра, видно, хотіла вкрасти Тарзана. Стоячи над лежачим Тарзаном, жінка роздивлялася на всі боки, немовби питаючи, хто захотів би тепер покушати її удару. Але інші жінки відійшли до своїх печер. Побідниця підняла свій тягар назад на плечі без спротиву зі сторони товаришок та пішла своєю дорогою до печері, де опустила Тарзана на землю.

Тут вона стала оглядати Тарзана докладно. Вона зняла з нього одіж. Тяжкі чоботи давали їй чимало клопоту, але нарешті вона роздерла їх здовж швів. Вкінці вона знову підняла Тарзана на плечі та занесла його до малого сховку в задній частині своєї печері. Там вона поклала його на землі та плеснула три рази в долоні.

На цей звук до кімнати ввійшли кількоро дітей обох полів та ріжного віку. Кожна дівчина, навіть найменша, мала в руках палку. Тільки хлопці не були узброєні. Тепер жінка показала на Тарзана, потім ударилася кулаком у голову і знову показала на Тарзана. Вона дала опісля кілька інших знаків, а потім вийшла з кімнати, засуваючи за собою двері великою камінюкою. Тут вона присіла, поки не почула за дверима кроків.